

Розкуркулення в УСРР*

Док. № 27

Скарга селянки М. А. Вихторової із с. Смілого Недригайлівського району на Сумщині до Г. І. Петровського про конфіскацію майна й виселення з хати за невиконання хлібозаготівлі

3 лютого 1932 р.

*До голови Української Соціалістичної Республіки товариша Петровського
Мешканця с. Смілого Недригайлівського району Сумської округи
Маври Антонівни Вихторової*

Щире прохання

На підставах незаконних дій Смілянської сільради, яка приєднала наше господарство до твердого завдання, я примушена звернутися до Вас, як до рідного батька, вищого властителя нашої матері-України.

1) На те що господарство не підлягало твердому завданню свідчить [те], що до революції малось 7 га землі, і не малось в господарстві прибутків [від] посторонніх галузей; 2) після революції в мене залишилось 4 га. На цю землю лічилося 7 душ їдців. Користуючись цією землею, мали собі від неї життя, не маючи інших прибутків від других галузей і всі покладені податки та другі обов'язки Радвлдаи, виконуючи своєчасно.

Коли ж у 1931 р. сільрада приєднала господарство до твердого завдання і на ці 4 га землі нарахувала сільгосподатку 62 крб., ми його виконали і всі [інші], які були наложені, теж виконали. Як співчуваючі до Радянської республіки, ми взяли на 120 крб. облігацій. Хліба сільрада на 4 га землі, за винятком на 7 душ їдців, нарахувала 241 пуд на наділеній землі за 8 верст, [яка] непригодна до врожайності, врожай получився кепський. Але ж ми не ставимось вороже до радвлдаи і вивезли, який був хліб — 115 пудів, більше хліба для свого користування не залишилося. Картоплі нараховано 120 пудів, з цієї кількості вивезено половину, а більш нема і для свого користування.

За невиконання неюсильно нарахованих на мое господарство податків Смілянська сільрада забрала у нас майно і ледь не в одних сорочках вигнала із хати. Навіть 80 років старика, нашого батька хворого, зтягли з печі й викинули на двір напівголого, хворого, який через тиждень помер в чужій хаті, який був землекопом по чужих роботах, та чоловік мій до революції був батраком і сільрада [про це] знає. Таке ставлення до громадян Української Радянської Соціалістичної Республіки я вважаю невірним й незгодна [з ним].

А тому щиро, зі сльозами на очах прохаю вас, батьку нашої України, захистити нас, нещастям і горем убитих, зняти наше господарство з твердого завдання і повернути нам хоч хату, щоб ми не спотикались по вулицях голодні й обездолені як діти, [так] і я. 4 душі дівчат

* Закінчення.— Поч. див.: УІЖ.— 1992.— № 3, 4, 6.

та я, а мужчин тільки мій чоловік, котрий працює на будівництві, а я бідна з дітьми не маю де голови приклонити. Де останешся хоч погріться — і звідти бригада виганяє на вулицю.

Прошу вас, не откажіть на моє щире до вас прохання, що я вас прошу дайте відповідь, щоб я нещасна заспокоїлась на моє до вас прохання*.

3. 2. 1932 р.

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 109, арк. 62—63. Оригінал. Рукопис.

Док. № 28

Заява селянина Я. І. Євфросиніна із с. Малий Бобрик на Харківщині до ВУЦВК про несправедливе виключення з колгоспу й розкуркулення

10 березня 1932 р.

*До голови Всеукраїнського Центрального Виконавчого комітету
тов. Петровського Г. І.
Від гр. с. Малий Бобрик Лебединського району Харківської області
Євфросиніна Якіма Івановича*

Заява

В листопаді 1931 р. мене виключили з колгоспу «За заповітами Леніна» через те, що буцімто я належу до класово-ворожого куркульського елементу. В грудні в мене забрали хліб, що я одержав за роботу в колгоспі, а також забрали одяг і хатне майно: скриню, сорочки, рядна, подушки та інше. В березні місяці сільрада продала хату, сарай, саж та хлів і я залишився зовсім без притулку.

До революції в мене було всієї землі 7 десятин 38 соток. Ніяких промислових підприємств як-от: млини, олійниці тощо в мене не було. Також не було ні сівалки, ні косарки, ні інших сільськогосподарських машин та реманенту. Була артільна 8-кінна молотарка на 8 господарств, до 1/8 частина належала й мені.

Після землевпорядження 1927 року мені на 8 душ нарізали 4 дес. пахоті та 0,5 дес. луків і залишилося 0,5 дес. садиби. Навесні 1929 р. в нашому селі організувалось з 22 чоловік товариство по спільній обробці землі, а з весни 1930 р. була організована артіль сільськогосподарська «За заповітами Леніна», куди весь ТСОЗ влився з усім майном і реманентом. Перебуваючи і в ТСОЗі, і в артілі, я сумлінно виконував свої обов'язки як член ТСОЗу та артілі і, виконуючи обо-

* 15 лютого 1932 р. приймальна Г. І. Петровського з позначкою «терміново» переправила листа селянки на розгляд Недригайлівського райвиконкому з дорученням докладно перевірити состан господарства. Цим займалася Смілянська сільрада, яка зробила негативний висновок, визнала скаргу безпідставною й залишила її без змін. Зокрема, 2 березня 1932 р. голова сільради повідомив райвиконкому: «...Господарство Вихторової являється заможним, до революції мало 10 га землі і жили виключно з лихварства, здаючи гроші на проценти. В сучасний мент має землі 7 га, на якій кількості має бути урожаю 300—400 пудів і накладений план хлібозаготівлі в кількості 240 пудів вповні реальний. Маючи лихварські прибутки, такий план хлібозаготівлі не виконав, на підставі чого все майно конфісковано на поповнення штрафу за невиконання хлібозаготівлі. Чоловік скаржниці втік з меж сільради, як ворог радміроприємствам і в сучасний мент перебуває невідомо де. Як господарство куркульське, яке підлягає ліквідації, та за невиконання плану хлібозаготівлі таке дійсно ліквідовано, а тому ця скарга не підлягає ніякому задоволенню. Голова сільради (підпис)» (ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 109, арк. 61, 64).

Ознайомившись з усіма матеріалами по цій справі, ВУЦВК погодився з висновками сільради і райвиконкому, про що повідомив селянку.

в'язки конюха більше року, я навіть одержав премію за гарний догляд за кіньми. Також, не дивлячись на мій вік, та вік моєї жінки (55 років), ми сім'єю із 5 душ виробили більше 700 трудоднів, хоч вповні працездатних тільки двоє (син та невістка), а дочка — ще підліток і ходить до школи у п'яту групу. Найманою працею я майже не користувався, бо було тільки в сезонний час на буряках одна-дві дівчини, коли я з сім'єю не міг сам справитися з роботою по проривці та політтю і т. ін.

Всі подані відомості можна ствердити документами, що в мене маються (окладні листи тощо). А тому прошу розглянути мою справу і зробити висновок, зробити свої зауваження в цьому питанні нашій місцевій владі — сільраді і райвиконкому*.

10.III.1932 р.

Єфросинін

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 113, арк. 16. Оригінал. Рукопис.

Док. № 29

З протоколу Бородянського райвиконкому Київської області про репресії щодо селян

28 березня 1932 р.

Слухали. Постанову пленуму Дружнянської сільради від 24.III.32 р. про гр. Титенка Сака Нечипоровича, Титенка Тихона Мусійовича та Яценко Соломію Трохимівну, що порушили обов'язкову постанову РВК від 18.II.31 р. «Про застосування найменших агрономічних заходів в сільському господарстві», не підготували с/г реманент, не перечистили посівматеріал, не приступили до вивозки гною та відмовились провести засів по доведеному їм плану засіву весною 1932 р., чим зривають проведення підготовчої роботи щодо весняного сіву.

Господарство Титенка Сака заможньо-куркульське, має землі 7,89 га, платить с/г податку 130 крб. 65 коп., не виконав по твердому завданню хлібозаготівлю та картоплезаготівлю.

Господарство Титенка Тихона заможне, має землі 6,18 га, платить податку 46 крб. 50 коп.

Господарство Яценко Соломії заможньо-куркульське, має землі 10,80 га, платить с/г податку 102 крб. 83 коп., не виконала хлібозаготівлі та картоплезаготівлі, що доведено по твердому завданню.

* Я. І. Єфросинін двічі звертався до ВУЦВКу зі своїми листами (перший — від 18 лютого 1932 р.), був на особистому прийомі у Г. І. Петровського. 14 квітня 1932 р. Лебединський райвиконком відповів ВУЦВКу: «Розкуркуллення скаржника Єфросиніна було проведено на таких підставах. Я. І. Єфросинін до революції мав в своєму користуванні в селі М. Бобрик власної землі 8 га, крім того, лісової та лукової — 2 га і орендової церковної — 8 га, а разом — 18 га, користувався постійно і сезонно найманою працею, мав 6—8 голів великої рогатої худоби, частину кінної молотарки. Ознаки куркульсько-заможного господарства скаржника є ще і через те, що в період 1914—1915 рр. мав змогу навчати своїх дітей у вищих навчальних закладах. Під час проведення землевпорядкування по Малобрицькій сільраді Єфросинін під впливом свого сина — агронома був організатором куркульсько-заможної верхівки проти проведення землевпорядження, виступаючи активно на зборах села і проводячи з іншими куркулями оранку своєї землі в той час, коли було проведено землевпорядження, по ініціативі якого виникали судові процеси. Крім того, скаржник був проти виконання на селі різних кампаній. Ознаки куркульства скаржника підтверджуються ще й тим, що врешті син останнього та невістка в січні місяці ц. р. послали в районну газету «За колективізацію» об'яву в тім, що вони зрікаються від свого батька Єфросиніна як куркуля. А тому розкуркуллення останнього проведено було вірно. Голова РВК Гужвій. Секретар (підпис)» (ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 113, арк. 12, 14).

Такого роз'яснення було досить, щоб заможного селянина «ліквідувати як клас» й залишити його скаргу без наслідків, про що й свідчить резолюція на відповіді РВК працівника приймальні ВУЦВК: «Погодитись. 25.IV. Лукаренко».

Ухвалили: Приймаючи на увагу, що гр. Титенко Сака, Яценко Соломія належать до куркульських господарств, що злісно зламали обов'язкову постанову РВК «Про застосування найменших агрозаходів в сільському господарстві», не вивезли гною, не відремонтували с/г реманенту, не перечистили посівматеріалу та відмовились проводити весняну сівбу, весь час ведуть розкладницьку роботу й намагаються зірвати підготовку роботи до весняної сівби по с. Дружня, а тому відібрати від зазначених громадян землю, конфіскувати тяглову силу, с/г реманент, посівматеріали та все майно, що належить їм та їх родинам, й передати до колгоспу. Самих громадян Титенка Сака Нечипорівича, Яценко Соломію Трохимівну з їх родиною вислати за межі села.

На Титенка Тихона Мусійовича накладити штраф в сумі 100 крб.

Голова засідання
Секретар

Лівуш
Власенко

Оригінал за належними підписами
З оригіналом згідно *

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 333, арк. 50. Засвідчена копія.

* Підпис нерозбірливий.

Док. № 30

Розпорядження ВУЦВК прокуратурі й райвиконкому про перевірку справи розкуркулення одноосібників у с. Трифонівці Велико-Олександрівського району на Одещині

19 квітня 1932 р.

*Терміново. До Бериславського дільничного прокурора
Копія: Голові Велико-Олександрівського РВК*

На особистий прийом до ВУЦВК звернувся уповноважений від 40 одноосібних господарств бідняків та середняків села Трифонівки з такою скаргою. До 1931 р., виконуючи всі зобов'язання влади, вони працювали в своїх одноосібних господарствах. Починаючи з того часу, місцева влада за те, що вони залишилися поза колективом, всіляко їх переслідує. Не давали змоги збирати врожай з одноосібних господарств, відбирала коней та реманент. Артіль їхнього села* забрала у них хліб і досі не проводить розрахунку. Зараз їх залишили без землі, реманенту, тяглової сили, чим позбавили існування біля 40 сімейств. Їхні скарги на сільраду РВК залишав без наслідків, мотивуючи [тим], що вона поза колгоспом. Надсилаючи до вас цю заяву, просимо терміново її перевірити і виправити ті помилки, яких допустилися місцеві органи влади, які зламали постанову уряду та партії щодо одноосібних господарств. Про вжиті заходи докладно сповістити для доповіді т. Петровському до 29—30.IV.1932 р.**

Додаток: заява

Завідатель приймальні голови ВУЦВК
Зав. канц.

Баранов
Мамліна

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 367. Копія.

* Мала назву «Червоний хлібороб».

** Одночасно з цим розпорядженням за підписом Г. І. Петровського 19 квітня 1932 р. була відправлена така телеграма: «Одеса, голові організаційного обласного комітету Пахомову. Терміново розв'яжіть справу 40 одноосібників села Трифонівка Велико-Олександрівського району.

Док. № 31

Постанова касаційної колегії Верховного суду УСРР про скасування вироку Верхне Теплянського нарсуду й звільнення від ув'язнення розкуркулених селян Куриліних

5 травня 1932 р.

Ухвала

Іменем Української Соціалістичної Радянської республіки Найвищий суд в касаційній колегії кримінальних справ в складі голови Усачова, членів тов. Стефановича, Тимошенка, розглянувши в порядку нагляду справу з вироком В.-Теплянського нарсуду з 4.VI. 1931 р. про Куриліну Варвару, 55 років, заможну, засуджену за II ч. 58 ст. КК до позбавлення волі на три роки, Куриліну Євдокію, 49 років, позбавлену волі на п'ять років, конфіскував у обох засуджених все майно; Куриліна Іллю, 80 років, позбавити волі на два роки за те, що відмовились засівати весною 1931 р. землю за планом, даним сільрадою.

Відібрано живий [і] мертвий реманент, посівматеріал. Наслідки телеграфуйте ВУЦВКУ. Голова ВУЦВК Петровський». 20 квітня секретар Одеського облоргкомітету Мануйленко повідомив ВУЦВКУ, що для врегулювання справи до села Трифонівки виїхав відповідальний представник облоргкомітету. А 25 квітня 1932 р. Г. І. Петровський одержав таку телеграму: «Харків, ВУЦВК, Петровському. [В] справі одноосібників Трифонівки Велико-Олександрівського району низка фактів ствердилася. Одноосібників залишилось 16. Справу розв'язано. Одеський облоргкомітет Іляшенко». 29 квітня 1932 р. надіслав своє пояснення і Велико-Олександрівський райвиконком, в якому, зокрема, зазначалося: «При перевірці встановлено, що в жовтні місяці 1931 р. в селі Трифонівці було 64 одноосібних господарств. Цим господарствам було одведено землі по нормі згідно їх їдців. Під час осіннього сіву ці 64 господарства повинні були за планом сільради засіяти озимини 300 га, засіяли лише 166 га, останній клін в 134 га категорично відмовились засівати, який досіяв колгосп, не получивши від цих одноосібних господарств ні жодного кілограма посівматеріалу. Крім цього плану, ці господарства ще мали план по зяблевій оранці, від якого так само категорично відмовились. Таким чином, недосіяли свого плану в 134 га та не зробили жодного га зябу.

Після цього з боку сільради за постановою президії останньої було відібрано в частині господарств засоби виробництва, у господарств, що категорично відмовились від землі та не бажали виконувати агрозаходи в частині засіву своєї норми землі. Відібрано було 19 шт. коней, 4 буккера, 9 бричок. Цей реманент та худоба були передані в колгосп, який проводив засів тієї норми землі, що відмовились одноосібні господарства та робили зяб на землі, що повинні його зробити за планом ці ж таки господарства.

В лютому місяці 1932 р. за постановою президії сільради було вилучено в одноосібних господарств та передано колгоспу 11 шт. коней по тих міркуваннях, що останні доводили коней до такого стану, коли коні приходили у абсолютну непридатність до роботи, та сприяли тому, щоб ці коні загинули і одержати на них страхові відшкодження.

На 24 квітня 1932 р. в селі залишено всього 16 одноосібних господарств, останні вступили до колгоспу та пішли на виробництво. Із вилучених коней в кількості 30 штук у одноосібних господарств та що вони передані до колгоспу, було 9 підростків (молодняка), останні були доведені до такого стану, що на сьогодні в колгоспі залишилось лише 4 штуки, останні загинули через псування їх самими одноосібними господарствами, що ними самими визнано під час перевірки.

Озимих засівів у тих громадян, що залишились в селі Трифонівці й господарюють на сьогодні індивідуально, ніхто не відбирав, передані озимі засіви лише тих господарів, що пішли на підприємства та залишили озимину на проізвол. Уборку цих засівів буде робити колгосп. Що торкається тих, що є в селі, дано категоричне розпорядження сільради про те, щоб вжила всіх заходів про допомогу одноосібним господарствам в часті уборки озимини, та негайно розрахуватись за майно та тяглову силу, що вилучена й передана колгоспу.

В часті весняної засівкампанії 14 господарств, що залишились як одноосібні, категорично відмовились від землі, що їм надано до засіву весною, мотивуючи це тим, що «для мене вистачить й озимого посіву», який в гарному стані й якого надає в середньому на господарство 5 га. Голова райвиконком Моїсеєнко. Секретар РВК Бурбело» (ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 363, 365, 366).

Пізніше, вже в травні 1932 р. секретар Одеського облоргкомітету Мануйленко надіслав Г. І. Петровському більш детальний виклад історії утиску одноосібників села Трифонівки. Справу про самочинні дії сільради було передано до прокуратури (ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 362).

Знайшов: незалежно від того, що майно дворів засуджених як «плановиків» продано за невиконання хлібозаготівельних планів, підстав для визнання трьох засуджених куркулями немає, а при відсутності доказів, що обвинувачені належали до куркульських елементів, справу належало розв'язати адміністративно, а не судово і позбавляти волі 80-річного старця всупереч неодноразовим вказівкам НКЮ та Найвищого суду. З матеріалів справи видно, що засуджені не виконували завдань завдяки відсутності працездатних членів родин, чому виводи про злонавмисне ухилення їх від виконання посівних завдань суперечать фактичним обставинам справи, а також не можна покладати на засуджених вини за відхід працездатних членів родини на роботу в промисловості та радгоспах, а ухвала суду про розшук відхідників та відклик їх є політичною помилкою.

Для в'яснення соціального обличчя засуджених справу належало б спрямувати на нове вирішення, але ж, зважаючи на те, що засуджені вже 13 місяців відбувають ув'язнення, направляти зараз справу на дослідження буде недоцільно.

А тому, керуючись 372 ст., КПК ухвалив: вирок нарсуду скасувати, справу на підставі ст. 5 КПК закрити, звільнити негайно всіх засуджених з ув'язнення. Звернути увагу нарсудді на політичні помилки, припущені по справі.

Усачов, Стефанович, Тимошенко

ЦДАВО України, ф. 24, оп. 8, спр. 3527, арк. 58. Оригінал. Рукопис.

Док. № 32

Доповідна записка Вінницької облпрокуратури до ВУЦВКу про наслідки перевірки колективної скарги селян села Горчичного Дунаєвського району щодо самоуправства сільських властей

3 листопада 1932 р.

По колективній заяві гр-н с. Горчичного Дунаєвського району на безчинства та знуцання представників місцевої влади, Вінницькою облпрокуратурою через свого представника виїздом на місце проведено по змісту заяви розслідування, яким встановлено, що сільрада с. Горчичного в час проведення політкампаній на селі восени 1931 р. та весною 1932 р. було допущено грубе порушення директив партії та уряду при проведенні цих кампаній до колгоспників, бідняків та середняків-одноосібників. Доведення твердих завдань по хлібозаготівлі, м'ясозаготівлі бідняцько-середняцьким господарствам, масовий продаж і вилучення майна на цих господарствах за невиконання хлібозаготівлі та обов'язкових грошових сплат. Вилученому майну ніякого обліку не проводилось, майно це розбазарено сільрадою. За розглянутими заявами районою комісією по с. Горчичному належить повернути майно, невірною вилучене, на суму 6 000 крб. В наявності нема ні майна, ні грошей, а також розбазарено сільрадою.

З боку голови сільради та голови колгоспу було грубе поводження з населенням, систематичні п'янки, зловживання. 4 серпня голова сільради Островецький, озброївшись мисливською рушницею, з торбою патронів та собакою ходив по селу, будучи в п'яному стані підіймав стрілянину вдень і вночі. Про всі ці злочинні дії з боку сільської влади населення скаржилось до районних організацій, але ж ніяких заходів не вживалось.

Комісія при РВК по розгляду скарг на неправдиве вилучення майна, виселення з хати та примусові усуспільнення корів — утворена, а до розгляду поданих заяв приступила вперше лише 29.VII.32 р. Неуважливе ставлення до скарг населення з боку районових організацій як РВК, так КК-РСІ та несвоєчасне реагування на це викликали подачу колективної заяви до ВУЦВКу.

Облпрокуратурою запропоновано дільничному прокурору в терміновому порядку провести розслідування, винних притягнути до кримінальної відповідальності. Про наслідки розслідуваної справи вас буде оповіщено додатково*.

Вінницький облпрокурор

Чернін

ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 514. Оригінал.

* 20 липня 1932 р. ВУЦВК доручив Вінницькій обласній прокуратурі перевірити скаргу 50 громадян села Горчичного, які звернулися до ВУЦВКу за допомогою від свавілля та перекручень місцевої влади. 26 грудня 1932 р. заступник облпрокурора Садовський повідомив ВУЦВКу, що за зловживання владою голову сільради с. Горчичного тов. Островецького засуджено на 6 місяців умовно (зважаючи на те, що він працював у цьому селі лише 2 місяці), його знято з посади та виключено з партії. Одночасно знято з роботи з тих же причин голову колгоспу Колесника Гаврила (ЦДАВО України, ф. 1, оп. 8, спр. 117, арк. 513, 516).

Док. № 33

Постанова й інструкція Раднаркому УСРР про застосування репресій до одноосібників за нездачу хліба під час голоду

11 листопада 1932 р.

Постанова Ради Народних Комісарів УСРР «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі».

Рада Народних Комісарів УСРР ухвалює:

1. Затвердити нижченаведену інструкцію про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі.

2. Доручити районним виконавчим комітетам забезпечити негайне проведення в життя цієї інструкції, вживши заходів до широкого ознайомлення й правильного її роз'яснення.

3. Наркомюсту на підставі цієї інструкції протягом доби видати й надіслати своєю лінією на місця відповідні роз'яснення про порядок її затвердження*.

11 листопада 1932 року

Заст. голови РНК УСРР

О. Сербиченко

Т. в. о. керівничого справ РНК УСРР

А. Блеер

* Це розпорядження Наркомюст УСРР виконав, розіславши 12 листопада 1932 р. всім органам юстиції на місцях текст інструкції РНК УСРР, пояснення до кожного пункту та порядок їх застосування. Зміст роз'яснень Наркомюста полягав у тому, щоб не тільки виконати настанови уряду щодо селян про «продаж усього майна, арешт і виселення за межі області», а і робити деякі доповнення та уточнення. Якщо в інструкції Раднаркому УСРР йдеться лише про «куркулів», то в об'язку Наркомюста наголошується на тому, що «застосовувати ці заходи до середняків, а надто бідняків можна лише у виключних випадках після ґрунтовної перевірки обставин справи» (ЦДАВО України, ф. 24, оп. 13, спр. 81, арк. 35—36). Таке застереження аж ніяк не було випадковим, бо, по-перше, «куркулів» як таких не було, а кого й визначали — за кілька років ліквідували «як клас» у першу чергу заможного середняцькі верстви села; по-друге, воно свідчить про те, що процес розкуркулення й репресії проти селян тривали до завершення колективізації.

З виданням цієї інструкції Наркомюст УСРР змінив § 1 своєї директиви «Про активізацію роботи органів юстиції в боротьбі за хліб» від 9 листопада 1932 р. (ЦДАВО України, ф. 24, оп. 13, спр. 81, арк. 31 зв.—33).

Оголошенню в пресі не підлягає

Інструкція

про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі

Щоб забезпечити безумовне виконання плану хлібозаготівель в одноосібному секторі, сільрадам додержувати такий порядок:

1. Насамперед треба домогтися швидкого виконання плану всіма членами сільрад (одноосібниками) і членами комісій сприяння хлібозаготівлям і куткових комісій. Тих, що не виконують своїх зобов'язань, виключити зі складу сільради, з комісій сприяння, з членів управ сільтСТ тощо і застосовувати до них репресій, як до злісних нездавачів.

2. До одноосібників, які мають виконати даний їм план, але злісно ухиляються від виконання планів хлібоздавання та саботують хлібозаготівлі, треба негайно застосувати репресій, насамперед безспірне стягнення хліба, відповідно до договору контрактації з одночасним притягненням за потрібних випадків до судової відповідальності. (Ст. 5. Постанови ВУЦВК та РНК УСРР з 5 березня 1930 р. «Про порядок, як земельні громади мають укладати й виконувати договори про контрактацію с/г продукції», Зб. Зак. УСРР.—1930.—№ 8.—ст. 89).

3. До одноосібників, що злісно не виконують плану хлібозаготівель та про яких сільраді відомо, що вони продавали хліб за спекулятивними цінами на ринку, — додатково до заходів безспірного стягнення застосовувати штраф розмірами риночної вартості незданого хліба (без звільнення від зобов'язання здати хліб). (Стосовно до постанови ВУЦВК та РНК УСРР з 3 липня 1929 р. «Про поширення прав місцевих рад щодо сприяння виконанню загальнодержавних завдань і планів». Зб. Зак.—1929.—№ 18, арк. 153) *.

Штрафи накладають та стягають за постановами сільради та уповноваженого РВК з наступним затвердженням від райвиконкому.

4. Щодо тих одноосібників, про яких доведено, що вони не тільки злісно ухиляються від виконання планів хлібозаготівель, але й проводять пряму підривну роботу проти хлібозаготівель, — припускати позбавлення їх земельних наділів, в тім числі й садибної землі, з виселенням цих господарств поза межі району, а найактивніших, що найбільше шкодять хлібозаготівлям — поза межі області. В цій справі сільрада ухвалює постанову, що набирає чинності після затвердження від райвиконкому, а в частині, що стосується виселення — після затвердження від обласних органів. (Стосовно до п. 6 постанови ВУЦВК та РНК УСРР з 15 березня 1930 р. «Про порядок, як земельні громади мають укладати й виконувати договори про контрактацію с/г продукції». Зб. Зак. УСРР 1930 р., № 8, арк. 89).

5. До господарств, що в них виявлено закопаній в ямах хліб, за навмисне псування хліба, що рівнозначно шкідництву, треба застосовувати суворі судові репресії. Найзлісніших слід виселяти поза межі району та області.

6. Органи суду та прокуратури повинні розглядати позачергово судові справи з хлібозаготівель і закінчувати судовий розгляд протягом 5—8 днів з моменту порушення справи у виїзних сесіях нарсудів на місці, безпосередньо в селі. Застосування судових репресій проводити диференційовано до окремих соціальних груп, застосовуючи особливо суворі заходи до злісних куркулів, спекулянтів-перекупників. Кожну судову справу слід ретельно перевіряти. Судовий розгляд справ і ухвали суду треба супроводжувати широким розгортанням масової роботи (повідомлення на загальних і куткових зборах, висвітлення в районній та стінній газетах і т. ін.) та мобілізацією громадськості навколо цих прикладів, щоб посилити хлібозаготівлі.

7. Всім одноосібним господарствам, що ухиляються від виконання

* У цій добірці див. док. № 6.

плану хлібозаготівель, треба негайно припинити відпуск промтоварів аж до повного виконання ними хлібозаготівель. Списки таких одноосібників треба вивісити в крамницях сільСТ, держторгівлі й громадських організаціях села. Треба додатково пояснити всім одноосібникам — якщо не буде забезпечено сумлінну та акуратну здачу хліба, всі товари буде з цих сіл перекинуто до тих сіл, де одноосібники і колгоспники сумлінно виконують свої зобов'язання щодо хлібозаготівель.

8. В районах, де контракцію не проводили (райони технічних культур), і де плани хлібозаготівель прийнято порядком самозобов'язань, треба поруч широкої масової роботи застосовувати перелічені репресії такою ж мірою, як і до контрактантів. Самозобов'язання треба розглядати так само, як і зобов'язання з контракції.

9. Одночасно до одноосібних господарств, які ухиляються від своїх зобов'язань щодо здачі хліба, треба рішуче посилити роботу щодо стягнення обов'язкових грошових платежів, як-то сільгосподаток, держстрахування, самообкладання, платежі з с/г кредиту тощо, застосовуючи в потрібних випадках заходи безспірного стягнення.

10. Всі зазначені в цій інструкції заходи, запроваджувані зі всією твердістю до тих, що злісно ухиляються від здачі (продажу) хліба, і до тих, хто підриває хлібозаготівлі, не повинні проте аж ніяк набирати характеру масових огульних репресій, масових трусів і т. ін.

Ці заходи треба застосовувати диференційовано до кожного окремого одноосібного господарства після ретельної перевірки справжнього стану, ураховуючи соціальне обличчя кожного, що його притягується до відповідальності, а також твердо переконавшись у тому, що притягнений має або мав змогу виконати наданий йому план хлібозаготівель. Всі ці заходи в кожному окремому випадку треба сполучати з широким розгортанням організаційно-масової роботи, мобілізуючи всі одноосібні господарства на якнайскоріше виконання плану хлібозаготівель, порівнюючи сумлінні господарства з господарствами такої ж спроможності злісних нездавачів тощо.

До організаційно-масової роботи серед одноосібників треба залучити колгоспний актив і широкі маси колгоспників, особливо з тих колгоспів, що вже виконали, або закінчують виконання плану хлібозаготівель.

11. Щоб рішуче подолати опір куркульських господарств хлібозаготівлям, в усіх випадках невиконання ними твердого завдання хлібоздачі, треба негайно застосовувати найжорстокіші та найсуворіші з перелічених тут заходів, в тому числі продаж усього майна, арешт і виселення за межі області.

Т. в. о. керівничого справ
Ради народних комісарів УСРР

А. Блеєр

ЦДАВО України, ф. 24, оп. 13, спр. 81, арк. 34. Друк. прим.

Документи підготувала до друку канд. іст. наук Є. П. Шаталіна.